

1ST INTERNATIONAL
**CONGRESS OF HUMAN AND
SOCIAL SCIENCES RESEARCH**

1. ULUSLARARASI
**İNSAN VE TOPLUM BİLİMLERİ
ARAŞTIRMALARI KONGRESİ**

**PROCEEDING BOOK
&
BİLDİRİ KİTABI**

**BANDIRMA
ONYEDİ EYLÜL
ÜNİVERSİTESİ**

**23-25
KASIM
NOVEMBER
2018**

I. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi
23-25 Kasım/November 2018

Editör / Editor

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YİĞİTOĞLU

Kongre Onursal Başkanları / Honorary Heads of Congress

Prof. Dr. Refik POLAT, Karabük Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Süleyman ÖZDEMİR, Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Rektörü

Kongre Başkanı / Chair

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa YİĞİTOĞLU (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Editörü)

Kongre Koordinatörü / Coordinator

Doç. Dr. Hayrettin KESGİNGÖZ (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Sekreteryä / Secretariat

Mustafa Süleyman ÖZCAN

Düzenleme Kurulu / Organizing Committee

Dr. Öğr. Üyesi Ö. Faruk HABERGETİREN (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Doç. Dr. Halim GÜL (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Doç. Dr. Erhan TECİM (Necmettin Erbakan Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Doç. Dr. Üyesi Hamdi KIZILER (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Ersin MÜEZZİNOĞLU (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul TEZCAN (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Yakup KOÇYİĞİT (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Selim YILMAZ (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Şükrü MADEN (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Dr. Öğr. Üyesi Nevzat Sağlam (Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)

- Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ÖZCAN (Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet HABERLİ (Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Alan Editörü)
Dr. Cennet GÖLOĞLU DEMİR (MEB, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)
Öğr. Gör. Can DOĞAN (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)
Öğr. Gör. Yılmaz BACAĞLI (Karabük Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi Alan Editörü)

Bilim Kurulu /Hakemler/ Scientific Committee

- Prof. Dr. Thomas G. FRASER (University of Ulster)
Prof. Dr. Jaime De Pablo VALENCIANO (Universidad De Almeida)
Prof. Dr. Jose Ramos Pires MANSO (Universidade De Beira)
Prof. Dr. Jose Luis MIRALLO (University of Zaragoza)
Prof. Dr. Georgi MARINOV (University of Economics Varna)
Prof. Dr. İ. Erkinay TOKTOGULOVA (İ. Razakov Kırgız Devlet Teknik Üniv)
Prof. Dr. Mohammad ORAYF (King8 Abdulaziz University)
Prof. Dr. S. Nur KERİMKULOVIÇ (İ. Razakov Kırgız Devlet Teknik Üniv)
Prof. Dr. Fahrettin ATAR (Karabük Üniversitesi)
Prof. Dr. Yusuf BUDAK (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan COŞKUN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Faruk KARACA (Atatürk Üniversitesi)
Prof. Dr. Omirkhan ABDILMANULY (Al-Farabi Kazakh National University)
Prof. Dr. Salih ARIC (Van 100. Yıl Üniversitesi)
Prof. Dr. Casim AVCI (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Nurettin GEMİCİ (İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa GÜLER (Afyon Kocatepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Zekai METE (Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali AYTEN (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan KAPLAN (İbn-i Haldun Üniversitesi)
Prof. Dr. Asim YAPICI (Çukurova Üniversitesi)
Prof. Dr. Muammer CENGİL (Hitit Üniversitesi)
Prof. Dr. Levent AYTEMİZ (Karabük Üniversitesi)

Dr.	Necdet SUBAŞI
Doç. Dr.	Almasbek MAULENOV (Al-Farabi Kazakh National University)
Doç. Dr.	Roza UMIRBEKOVA (Al-Farabi Kazakh National University)
Doç. Dr.	Zhulduz ESIMOVA (Al-Farabi Kazakh National University)
Doç. Dr.	Halil TOKCAN (N. Ömer Halis Demir Üniversitesi)
Doç. Dr.	Şaban ÇETİN (Gazi Üniversitesi)
Assoc. Prof.	Maciej MILCZANOWSKI (Information Technology University)
Assoc. Prof.	Ihor HURAK (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University)
Assoc. Prof.	Saim KAYADİBİ (International Islamic University Malaysia)
Dr. Öğr. Üyesi	Mehmet HABERLİ (Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Ali YILDIRIM (GOP Üniversitesi)
Doç. Dr.	Recep ÖNAL (Balıkesir Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Mustafa YILDIZ (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Abdulkadir ATAR (Karabük Üniversitesi)
Prof. Dr.	Fahrettin ATAR (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	İ. Hakkı İMAMOĞLU (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Aladdin GÜLTEKİN (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	M. Sami ÇÖLLÜOĞLU (Karabük Üniversitesi)
Dr.	Sahl DERCHAWI (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Kasım ERTAŞ (Şırnak Üniversitesi)
Dr.	Engin DEMİR (Karabük Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi	Ergin ÖGCEM (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi)

Karabük Üniversitesi Yayınları 34

ISBN: 978-605-9554-31-2

Aralık 2018

İçindekiler / Contents

Editör / Editor.....	2
Kongre Onursal Başkanları / Honorary Heads of Congress.....	2
Kongre Başkanı / Chair	2
Kongre Koordinatörü / Coordinator	2
Sekreteryaya / Secretariat.....	2
Düzenleme Kurulu / Organizing Committee	2
Bilim Kurulu /Hakemler/ Scientific Committee	3
İçindekiler / Contents	5
Paylaşmanın Öznel İyi Oluşa Etkisi.....	15
Ahmet Canan Karakaş	15
Ali Şiir Nevai Eserlerinde İlahi Aşk Terennumu	23
Abdulgurad TİLAVOV	23
Evanjeliclerin Türkiye Politikaları	29
Ali Rafet ÖZKAN	29
Trade and Rebound Effect in Economics	42
Aurel Papari M.D, Serkan Dilek, Hayrettin Kesgingöz.....	42
Rusya Müslümanlarının Hacnameleri.....	46
Aigul Aslaeva , Kemal ÖZCAN.....	46
İlahiyat Fakültelerinin Özellikle Karabük Üniversitesi Özelinde Arapça Öğretiminde Yeterliliği	58
Aladdin GÜLTEKİN	58
İşe Adanmışlığın Öncüllerine ve Sonuçlarına Yönelik bir Araştırma	68
Ali ACARAY, Saadet Ela PELENK	68
Bir Âlim Olarak Muhammed Âbid Es-Sindî.....	81
Ali TAŞKÖPRÜ.....	81

İlkokul Öğrencilerinde Mükemmeliyetçilik ve Problem Çözme Becerileri	95
Arzu ÖZYÜREK İsa ÖZKAN, Zuhul BEGDE, Nadire Ferah YAVUZ	95
Geçmişten Günümüze Varlığını Sürdüren Çocuk Oyunlarının Çocukların Gelişimi ve Değer Kazanımına Katkıları	102
Arzu ÖZYÜREK, Mücahit YUVACI, Filiz SULAMACI, Mahmut Furkan KARABUDAK	102
Mey Sanatkârı Seyfettin Sığmaz	109
Aşkın ÇELİK, Can DOĞAN, Okan KAYA.....	109
Semavî Dinlerde Mehir	114
Ayşe Betül ALGÜL.....	114
Mühimme Defterlerinde Ehl-İ Beyt Ve Nakîbü'l-Eşrâflıkla İlgili Hükümler	125
Ayhan IŞIK	125
Bir Tercüme Problemi Olarak Kur'an'da Haber Ve İnşâ Cümlelerinin Mecazi Kullanımları	145
Avnullah Enes ATEŞ.....	145
Savaşların Ekonomi Üzerindeki Etkileri	161
Barış KARAMIZRAK, Doç. Dr. Coşkun KARACA	161
Ahilik ve Kapitalizm İlişkisi.....	171
Begüm AKAN	171
21. Yüzyıl Balkan Coğrafyasında Plastik Sanatlarda Yeni Eğilimler	175
Burak BOYRAZ, Ü. Irmak ŞAHİN	175
Karşılaştırmalı Üstünlükler Yöntemiyle Türkiye'nin Dış Ticaretteki Yeri.....	183
Burhan ARDIÇ, Hayrettin KESGİNGÖZ, Dilan ARSLAN	183
Türkiye'nin Enerji Bağımlılığı Sorunu: 1970-2016 Dönemi.....	192
Canan TURAN, Hayrettin KESGİNGÖZ	192
Yoksullaştırılan Büyüme: Türkiye Örneği.....	200
Cemre GÖREN Hayrettin KESGİNGÖZ.....	200

Üç Şeyin Şakası da Ciddi Ciddisi de Ciddi Hadisinin Tahrîcive Fıkhî Değerlendirmesi	209
Cemil LİV.....	209
Kur'an-I Kerim'de ve Hz. Peygamber'in Sünnetinde Yetimler	224
Dilek ERGİN.....	224
Kültürel Bellekte "Ayıp/lama" Kavramı ve Halk Hukuku Açısından Analizi	237
Emine ÇAKIR.....	237
Turizm Sektörü Bağlamında Terörizmin Dünya ve Türkiye Ekonomisine Etkileri	256
Enes Ceylan, Umut Kedikli	256
Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri*	266
Engin DEMİR, Yusuf BUDAK, Cennet GÖLOĞLU DEMİR	266
İstanbul 112 Acil Sağlık Hizmetleri Çalışanlarının Mesleki Tükenmişlik Ve Stres Algısının Evlilik Doyumuna Etkileri	275
Engin EKER, Çiğdem URGANCI.....	275
Kastamonu ve Karabük İli Davul Zurna Sanatçıları ve Köçek Takımları.....	288
Enver KAPAĞAN, Mustafa KUNDAKÇI, Yılmaz BACAĞLI, Can DOĞAN	288
Türkiye'de Nükleer Enerji Üretimine Cari Açığa Etkisi	292
Eser KAHRAMAN, Coşkun KARACA	292
Savaşın Teolojik Kökeni.....	303
Ergin ÖGCEM.....	303
Anadolu Harbi Ve Yunanistan Üzerine Yunan Meclisindeki Tartışmalar.....	321
Ersin MÜEZZİNOĞLU	321
Dindarlığın Kişisel Değerler Üzerindeki Etkilerine Dair Bir İnceleme	335
Fatma BALCI ARVAS	335

Türkiye'de Yükseköğretimin Gelişimi Ve İşsizlik Üzerine Bir Analiz	355
Fikri ÖZEN, Hayrettin KESGİNGÖZ	355
İnsanın Kendisini Tanıması Yönünde Geliştirilen Öğretim Tekniklerinin Tarihi Ve Eğitimi	376
«ӨЗІН-ӨЗІ ТАҢУ» ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ ТАРИХИ НЕГІЗІ МЕН ӘДІСТЕМЕСІ	376
Gayhar SANAY ERĞALIKIZI	376
Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algısının Kadınların Çalışmasına İlişkin Tutumları Üzerindeki Etkisi	384
Gülay GÜNAY, Ayfer AYDINER BOYLU, Yasemin BOZKURT ÖZYALÇIN	384
Yahya Kemal Ve Türk Müsikîsi	398
Gülçin Yahya Kaçar, ...	398
Bağımsız Türk Cumhuriyetleri Marşlarında Öne Çıkan Temalar	415
Enver KAPAĞAN, Mustafa KUNDAKCI Yılmaz BACAĞLI, Gülcan ÇAYMAZ Doç. Dr. Karabük Üniversitesi Edebiyat Fak., Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi Edebiyat Fak., Öğr. Gör. Karabük Üniversitesi Edebiyat Fak., Öğr. Gör. Karabük Üniversitesi Edebiyat Fak., ...	415
Körfez Savaşı'ndan 1 Mart Tezkeresine	421
Iraklı Kürtlerin Türk Dış Politikasındaki Yeri	421
Hasan Tevfik GÜZEL.....	421
Mevlânâ'nın Düşüncesinde Havf ve Recâ	433
Halim GÜL	433
Muhammed b. Gazî el-Malatyavî'de Hikmet Tasavvurunun Tasavvufî Açıdan Değerlendirilmesi	441
Hamdi KIZILER.....	441
İşletmelerin Nakit Durumlarının İncelenmesi: BİST MKYO Endeksi'nde Bir Uygulama	455
Haşim BAĞCI, Nihan CABA	455

Türkiye'nin Uluslararası Piyasalardaki Karşılaştırmalı Üstünlüğü: Tekstil Endüstrisi	470
Hayrettin KESGİNGÖZ	470
Günümüz Ailesinde Sosyalleşme Problemleri	476
Hayri ERTEN	476
Abdullah b. Sa'd b. Ebî Serh'in Kur'an'ı Tahrif Ettiğine Dair Rivayetlerin Değerlendirilmesi.....	482
Hüseyin AKYÜZ.....	482
Cezaevi İçi ve Dışında Mahkûm Refleksinin Kontrol Hedefi Olarak Manevi Danışmanlık Hizmetleri	510
Hüseyin MARAZ.....	510
İslam Akliyatının İki Karşılaşması/Hesaplaşması: Antik Yunan Bilgisi ve Modernite	524
İbrahim Hakkı İMAMOĞLU	524
Canlı Yayın Platformlarında Ürün Marka Uygulamaları	534
İkram Daştan, Mesut ÇİÇEK.....	534
Her Küfürde Gizli Bir İmanın Oluşu- Gülşen-İ Râz Beyitleri Bağlamında Lâhîcî Ve Hüsâmeddin Bidlîsî'nin Yorumları-	547
İpek ŞENGÜL.....	547
The Great Russian Writers N.S.Tikhonov's and A.A.Fadeyev's Creative Relations with the Representatives of Azerbaijani poetry	556
Kamran Sh. Kazimov, ...	556
Ermeni Seyyah Polonyalı Simeon'un Gözüyle 17. Yüzyıl Osmanlı Toplumu	563
Kasım ERTAŞ,.....	563
MIGRATION OF AHISKA TURKS TO ANTALYA	569
Kuziyev İslam Nematoviç, Karimov Akram Abbasoviç, Serkan DİLEK, Hayrettin KESGİNGÖZ, Semiha DEMİRTAŞ	569
Türk Toplumunda Yaşlıların Sosyal Destek Mekanizmaları ve Sosyal Dışlanma Algısı.....	575
Kübra KÜÇÜKŞEN, Rabia KİLCİ, Elif Funda ORHAN, Aybike Betül MARAL.....	575

Fiil Kategorilerinin Kullanım Prensipleri.....	588
Roza Umirbekova	588
Moğollar Tarafından 1237-1240 Yılları Arasında İtaat Altına Alınan Rus Knezlikleri.....	597
Kemal ÖZCAN, Umut YOLSEVER.....	597
Abdülbâsıt b. Halil b. Şâhîn el-Malatî (Ö.920/1514)'nin Fâtıha Sûresi Tefsiri.....	612
M. Sami ÇÖLLÜOĞLU	612
Firmaların Banka Tercihini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma: Karabük İli Örneği.....	627
Mehmet APAN, Abdulkadir ATAR, Hasan TERZİ.....	627
Sosyal Medyada Dini İnanç ve Ahlaki Değerlerin Dejenerasyonu Üzerine Bir Değerlendirme	631
Mehmet HABERLİ.....	631
İslami Finans Yöntemi Olarak Sukûk	640
Mehmet Onur.....	640
XI. Yüzyıl Mûsikîşinas Adabı “Kemâlû Edebi'l-Gına Örneği”	644
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÖNCEL.....	644
The Rules Of Good Manners Of Musicians In The 11 th Century: The Case Of <i>Kamâlu Adab Al Ghinâ</i>	644
Kavramsal Çerçeve Açısından Ifrs İle İslami Finansal Raporlama Standartlarının Karşılaştırılması.....	658
Melahat Karadağ	658
Sosyal Politika Bağlamında İbn Haldun.....	669
Melih KURAN,.....	669
Gürcistan Demokratik Cumhuriyetinin Teşekkülü Ve Devlet Sisteminin Temel Özellikleri (1918-1921)	673
Mesude EŞİYOK, Ali Asker.....	673
The Mutual Relationship between Marketing and Society	679
Mesut Çiçek.....	679

Türk Kadınlarının Ata Binmesinin Geleneksel Temelleri Ve “Değneğe Çıkma” Oyunu.....	693
Mihriye ÇELİK.....	693
Ahmet Hamdi Akseki ve “Ve'l-’Asr Tefsiri” Adlı Eseri.....	705
Muhammet Sacit KURT.....	705
Michael Hardt ve Antonio Negri’de “İmparatorluk” Kavramının Yeni Medya Uygulamaları Çerçevesinde Değerlendirilmesi.....	717
Murat GÜLGÖR.....	717
Kutadgu Bilig, Konuşmalar (Konfüçyüs) Ve Tao Te Ching’te Evrensel İnsani Değerler.....	727
Mustafa BAŞ.....	727
Sûfi/İşâri Tefsir Geleneğinde Ulvî Ve Sufî Boyutlarıyla İnsan.....	739
Mustafa CORA.....	739
Din Eğitimi ve İlim Ahlakı Açısından Lokman Suresi'nin Tahlili	750
Mustafa GÖKSU.....	750
Devvani’nin Enmuzecu’l Ulum Adlı Eserinde Hudus Kavramı	757
Mustafa YILDIZ, Sehl DERŞEVİ.....	757
Dinsel Bir İnanç Olarak Toplumlarda Kurtarıcı Anlayışı	767
Mustafa GÖREGEN & Mustafa YİĞİTOĞLU.....	767
Gelişim Çağındaki Çocukların Film İzleme Alışkanlıklarının Şekillenmesinde Popüler Sinema Algısı Ve Nitelikli Filmlerin Etkisinin Belirlenmesi	775
Mustafa İnce, Bedirhan KARAKURLUK, Musa AK, Serdar SABUNCU.....	775
Medyada Yer Alan Bazı Toplumsal Olayların, Cuma Hutbelerinde Konu Olarak İşlenmesi Üzerine Bir Değerlendirme	805
Mustafa İNCE.....	805
Yahudilikte Suçlar ve Cezalara Dair Bir Değerlendirme	821
Mustafa YİĞİTOĞLU, Mustafa GÖREGEN.....	821
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Özel Eğitim Öğrencilerine Yönelik Özel Alan Yeterlilikleri	832

Nadire Emel Akhan, Nesrin Sönmez.....	832
XX ҒАСЫП БАСЫҢДАҒЫ ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ 20. Yüz Yıl Başında Kazak Edebiyatı Meseleleri	850
<i>Nazira Dassonova / НАЗИРА ДОСАНОВА</i>	850
The Meaning and Scope of Jihad in Islamic Law	856
Necmeddin Güney	856
Toplum Hayatındaki Beklentilerin Çocuk Dergilerine Yansıması: 1. Dünya Savaşı Dönemi Çocuk Dergilerinden Türk Yavrusu ve Çocuk Yurdu Örneği	865
Nurgül Karayazı, Neslihan Karakuş.....	865
Kur'an Açısından Çokkültürlülük ve Eğitim	877
Nurullah AYDENİZ	877
Kıblenin Mescid-i Aksa'dan Mescid-i Haram'a Tahvili	891
Ömer Faruk Habernetiren	891
PISA Örnekleme Üzerinden Beşeri Sermaye İle Bölgesel Kalkınma İlişkisinin İncelenmesi.....	901
Yasemin Bozkurt Özyalçın, Ömer Faruk Özyalçın	901
Bir Kültür Adamı Olarak Kenan Çığman.....	911
Recep Büyüktolu,.....	911
Osmanlı Devleti'nde Sünnî Düşüncenin Resmî İdeoloji Olarak Kabul Edilmesi Üzerine Bir Değerlendirme	922
Recep Önal.....	922
Su İdarelerinde Yönetişim Algısı: Antalya Su Ve Atıksu İdaresi Örneği.....	935
Rukiye ÖZKAN, Metin ÖZKARAL, Levent AYTEMİZ.....	935
İş Performansının Psikolojik Sermaye ve İş Tatmini Açısından Değerlendirilmesi	947
Saadet Ela Pelenk.....	947
Bir Muhalefet Merkezi Olarak Manastırlar	955
Salih İNCİ	955

Beyaz Yakalı Çalışanların İş Güvencesine Yönelik Algısı: Örnek Bir Uygulama	971
Seçil GÜRÜN KARATEPE, Sıla Meltem ARMAN.....	971
İbn Haldun'un 'İlm-İ Umran'ı İle Durkheim'in 'Sosyoloji'sinin Yöntemsel Karşılaştırmalı Analizi.....	988
Sefa Altay	988
Antik Yunanda Müzikle Tedavi: Bergama Asklepion Örneği	998
Serkan ÇELİK.....	998
Reasons to Choose Economics Education in Turkey And Portugal	1002
Serkan DİLEK, Jose Ramos Pires MANSO, Orhan KÜÇÜK, Hayrettin KESGİNGÖZ.....	1002
Kamu Değeri Yapımı Çerçevesinde Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu.....	1007
Serkan ÖKTEN.....	1007
A2 Düzeyi Ders Kitaplarının Anlatma Becerileri Açısından Değerlendirilmesi	1017
Sıla Türkay YAVUZEL.....	1017
Geleceğin Halkla İlişkiler Uzmanları Lisans Eğitimlerini Nasıl Değerlendiriyor? Karabük Üniversitesi Öğrencilerinin Görüşleri ..	1030
Sırma Oya Tekvar	1030
Çocuk İstismarı ve Koruyucu Önlemler Üzerine Sosyo-Kültürel Bir İnceleme: Müslüman Toplum Örneği.....	1035
Sinan Yılmaz.....	1035
Çağatay Hanlığı'nda Müslüman Ve Türk Devlet Adamları	1041
Betül Sümeyra TAHTALI.....	1041
Usûl-i Selâse Açısından Tefsir-Kelam İlişkisi	1050
Şükrü Maden.....	1050
Hüseyin Vassâf Bey'in Sefîne-i Evliyâsı'nda Mûsikîşinas Mutasavvıflar	1067
Türkân Uymaz	1067
Davut el-Hanefî el-Karsî el-Birgivî'nin Besmele Risâlesi'ne Dâir ...	1085

Tuğrul Tezcan	1085
Cumhuriyet Dönemi'nde Yapılan İnkılâbların Hat Sanatına ve Hattatlara olan Etkisi	1091
Ufuk DEVECİ	1091
Etnik Çatışma Bağlamında Kıbrıs'ta Türk – Rum İlişkileri	1097
İmdat HACIAHMETOĞLU, Umut KEDİKLİ.....	1097
Moğollar Tarafından 1237-1240 Yılları Arasında İtaat Altına Alınan Rus Knezlikleri.....	1102
Umut YOLSEVER, Kemal ÖZCAN.....	1102
Osmanlı Adalet Düşüncesinde Değişim: Kanun-i Esâsî ve ABD Anayasası Bağlamında Karşılaştırmalı Bir İnceleme	1116
Yunus Kaplan.....	1116
Feminist Kuram ve Sosyal Hizmet Uygulaması.....	1134
Yunus Kara	1134
YUNESKO-nun Multikültürel dəyərlərin qorunması və təşviqinə dair fəaliyyətində Azərbaycanın iştirakı	1143
Zaur Məmmədov	1143
Denetim Kalitesi ve Şeffaflık	1151
Züleyha Yılmaz.....	1151

I. Uluslararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi
23-25 Kasım/November 2018

Cezaevi İçi ve Dışında Mahkûm Refleksinin Kontrol Hedefi Olarak Manevi Danışmanlık Hizmetleri

Hüseyin MARAZ

Dr. Öğr. Üyesi. BŞE Ünv. İslami İlimler Fak.
huseyin.maraz@bilecik.edu.tr.

Öz

Ceza infaz kurumları, suçluyu toplumdan korumak, toplumu suçludan korumak, toplum vicdanını teskin etmek, sosyal düzeni sağlamak, mükerrer suçları önlemek, mahkûmu iyileştirmek ve sosyalleştirmek gibi fonksiyonları icra eder. Buna göre cezaevi, kapatma ve caydırma yoluyla suçluların sadece belirli bir süre cezalandırıldığı fiziksel mekânlar değildir. Ceza infazı, cezaevi içerisinde ve cezaevinden çıktıktan sonra sosyal uyumu sağlamaya dönük faaliyetleri içermektedir. Bu nedenle manevi danışmanlık hizmetleri ve diğer eğitsel ve sosyalleşmeye dönük faaliyetler, mahkûmun cezaevi içinde ve tahliyeden sonra sosyal adaptasyonunu sağlama açısından son derece önemlidir. Yeterli düzeyde sosyalleşme sürecine tabi tutulmamış, eğitsel faaliyetler ile iyileştirilmemiş ve sosyal uyum süreci gerçekleşmemiş mahkûmun doğrudan toplumsal alan ile yüzleşmesi birçok sorunun varlığı anlamına gelmektedir. Bunu engellemenin en önemli ayağını ise manevi danışmanlık hizmetleri oluşturmaktadır. Bu doğrultuda tebliğimizde bir önleme, iyileştirme, sosyalleşme ve uyum faaliyeti olarak manevi danışmanlık hizmetlerinin önemini irdelemeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Cezaevi, Mahkûm, Manevi, Rehberlik, Sosyalleşme.

Sentimental Consultancy Services as Control Objective of Prisoner Reflex in and out of the Prison

Hüseyin Maraz

BŞE Ünv. İslami İlimler Fak.
huseyin.maraz@bilecik.edu.tr.

Abstracy

Penal institutions have certain functions to keep criminals safe from the society and society safe from the criminals, relieve conscience of the society, maintain the social order, prevent habitual crimes, rehabilitate and socialize the prisoners, etc. Prisons are not only physical places where criminals are punished for a length of time through closure and deterrence. Execution of punishment includes activities to maintain social adaptation in the prison and after getting out of the prison. For that reason, sentimental consultancy services and other educational activities and activities based on socialization are pretty important in terms of maintaining social adaptation of the criminal in the prison and after getting out of the prison. It means that there will be many problems if a criminal who is not subjected to socialization process, not rehabilitated by educational activities and whose social adaptation process doesn't take place face directly social area. Sentimental consultancy services constitute the most important step to prevent it. In this direction, we will try to examine sentimental consultancy services as an activity for prevention, rehabilitation, socialization and adaptation in our paper.

Keywords: Prison, Criminal, Sentimental, Counseling, Socialization.

Giriş

Rehberlik, en geniş anlamıyla bireyin istendik davranışlar, gelişmeler ve uyumlar göstermesi, plan yapması, sağlıklı kararlar vermesi, kendisine lazım olan teorik ve pratik bilgileri kazanması için kişiye yapılan sistemli ve profesyonel yardım demektir. Rehberlik bireyi tanımak, onun kendisini tanımmasını sağlamak, kapasitesini geliştirmek, problemleri çözmek, gerçekçi kararlar almak, bireyin çevresiyle sağlıklı ve dengeli bir uyum oluşturmasını sağlamak ve böylece kendisini gerçekleştirmesine yardımcı olmak amacıyla uzman kişilerce bireye yapılan sistemli, planlı, bilimsel ve profesyonel destek sürecidir. (Işık ve Demir, 2012, s. 53).

Ceza infaz kurumlarında yürütülen manevî rehberlik hizmeti ise dinî ve manevî değerlerden referans almak suretiyle dinleme, danışmanlık yapma, öğretme, düzeltme, cesaretlendirme, geliştirme, zenginleştirme, motive etme, arkadaş olma ve problem çözme yoluyla tutuklu ve hükümlüye manevî destek sağlama faaliyeti olarak tanımlanabilir. Bu desteğin temel amacı, mahkûm adına zihinsel ve ruhsal rahatlığın ve dinginliğin sağlanmasıdır. Bunun dışında manevî rehberlik, mahkûmları ibadete teşvik etme, cezaevi koşulları doğrultusunda ihtiyaçlarını giderme, teşekkürü, yardımı, duayı, merhameti, saygıyı, iyiliği, birlikte yaşamayı ve insanî değerleri içselleştirmeyi, şefkat, merhamet ve empati/duygudaşlık duygularını geliştirmeyi, ümit ve sevgiyi aşlamayı, olumsuz davranışları gidermeyi hedeflemektedir. (Işık ve Demir, 2012, s. 53)

Tutuklu ve hükümlere manevî rehberlik hizmeti sunarken güvenilirlik, değer verme, dinleme, söze riayet, rahatlatma, yapıcı bir dil kullanma, ben dilini benimseme, muhatabı tanıma, (Işık ve Demir, 2012, s. 54-56) sağlıklı gözlemlerde bulunma, sorun çözmeye odaklanma, tecrübe paylaşımına özen gösterme, eğitim ortamını zenginleştirme, aktif katılımı sağlama, değer bilincini oluşturma, dinî ve milli değerleri özümsetme gibi hususlara dikkat edilmelidir. Her ne kadar hapsedme, suç işleyenleri cezalandırmak ve vatandaşları korumak için kullanılan bir cezalandırma yöntemi olsa da cezaevinin aslî fonksiyonu ve gayesi mahkûmları, topluma uyum sağlayan ve toplumsal düzene uygun hareket eden bireyler haline dönüştürmektir. (Giddens, <https://www.kriminoloji.com>). Şu halde cezanın infazı sırasında ve tahliye sonrasında, mahkûmun sosyalleşerek kuruma ve toplumsal alana uyumlu hale getirilmesinde en büyük katkıyı manevi danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. Biz de tebliğimizde, manevi danışmanlık hizmetlerinin sosyalleştirme hedefini dikkate alarak, mahkûma otokontrol sağlayan eğitsel ve sosyal bir iyileştirme faaliyeti olduğunu irdedeceğiz.

1. Cezaevi İçi ve Dışı Sosyalleşmenin Önemi

Ceza infaz kurumları, genel olarak “caydırıcılık” esasına kurulu sistemli ve kurallı yapılardır. Geçmişte infaz kurumları, sağlıklı bir şekilde caydırıcılığı yerine getiremediğinden suçluları “kapatma” ve “kısıtlama” yoluyla cezalandırma yolunu tercih ederdi. Ancak teorik olarak bir cezalandırma ve ehlileştirme şekli olan kapatmanın, mahkûmu yeniden topluma kazandırma fırsatını tanıma açısından bazı sorunları beraberinde

getirdiği şüphe götürmemektedir. Buna dair üç farklı sorunun varlığı dikkat çekmektedir. (Mandıracı, 2015, s. 21)

1. Kapatma, suçun asıl kaynağına odaklanılmasını, suçun sosyolojik ve kriminolojik bir sorunsal olarak ele alınmasını ve suç önleyici çözümlerin geliştirilmesini engellemektedir.
2. Ceza infaz kurumlarının, mahpusların yeniden topluma katılmalarını sağlayacak sosyalleştirici bir alan olmasını engellemektedir.
3. Suçlunun kapatılması ve kontrol edilmesi gereken biri olduğu ve toplum için sürekli bir tehdit oluşturduğu algısına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu kişiler, tahliye sonrası toplumda yeniden var olabilme imkânını elde etme açısından farklı sorunlar yaşamaktadırlar.

Son yıllarda Türkiye’de ceza infaz kurumlarını kapatma, cezalandırma ve ehlileştirme alanları olarak gören anlayış, Avrupa Birliği uyum sürecinin de etkisiyle yavaş yavaş değişime uğramıştır. Bunun en önemli adımını da iyileştirme/tretman/rehabilitasyon olarak adlandırılan toplumsallaşma olgusu oluşturmaktadır. Türkiye’de 5275 Sayılı Kanun’un “İyileştirme Programlarının Belirlenmesi” başlıklı 73. Maddesi’nde, infaz politikası, “önleyicilik, mahpusluk sırasında sosyalleşme ve mahpusluk sonrasına sosyalleşme” başlıkları altında ele alınmış; mevcut sorunlar muhtemel çözümleriyle birlikte değerlendirilmiştir. (Mandıracı, 2015, s. 21-22). Mahkûmun infaz sürecinde sosyalleşmesini sağlamaya yönelik en etkili yöntem ise bireyin dış sosyal çevresi ve ailesiyle olan bağlarının kuvvetli tutulması ve cezaevinde toplumsallaştırıcı hizmetlerin daha fazla sunularak eğitsel faaliyetlerin yürütülmesidir. Yani bireye, sosyal ve psikolojik destek sağlanması yanında sosyalleşmeyi destekleyecek ortak sosyal faaliyetlerin yürütülmesi gerekli hale gelmiştir. Mahpusluk sonrası sosyalleşmeyi sağlayan en önemli unsur ise mesleki eğitim programlarıdır. Piyasa karşılığı olan mesleki eğitimin cezaevi sonrası sosyal adaptasyonu sağlamada önemli bir faktör olduğu önemle belirtilmelidir. (Mandıracı, 2015, s. 25-26)

Bununla bağlantılı olarak 5275 Sayılı “Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun”umuzun 6. Maddesi, hapis cezalarının infazında mutlaka uyulması gereken kuralların neler olduğuna ışık tutmaktadır. Konumuzu ilgilendiren boyutuyla bunlardan bir kaçına atıfta bulunursak şu maddeleri zikredebiliriz.

1. Hükümlüler, ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulurlar.
2. Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Özgürlüğü kısıtlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasa’da yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanun’da öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir.
3. Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infa-

zında ve iyileştirme çabalarında kanunîlik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır. (5275 No'lu Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun.13.12.2004).

Ceza infaz kurumlarında kişinin özgürlüğü için doğası gereği engellendiğinden bu durum bireylerin farklı tepkilerde bulunmasını beraberinde getirir. Bazı bireyler öfke ve saldırganlık eğilimi gösterebilirken bazıları da içe kapanık olabilirler. Bu durumun yarattığı gerginlik ile hükümlü ve tutuklular infaz kurumlarının kurallarına uymakta zorluk çekebilirler. Çünkü cezaevi koşulları, kişilerde engellenmişlik duygusunun çok ağır hissedilmesini ortaya çıkarmaktadır. Bu süreçte çeşitli eğitsel ve sosyal faaliyetlere yönlendirilen bireylerin buna benzer olumsuz duygu ve tavırlardan daha az etkilenmeleri sağlanır. Zira kapalı bir mekân olan cezaevi, uyarıcı yoksunluğunun çok fazla olduğu yerlerdir. Bu nedenle cezaevinde yürütülen sosyal ve eğitim içerikli faaliyetler ile bireylerin duygusal ve bilişsel gerilemesi engellendiği gibi yaşama uyum süreci de olabildiğince zenginleştirilmektedir. (Yılmaz, 2012, s. 91).

Aynı şekilde cezaevinde yürütülen manevi danışmanlık hizmetlerinin, bireyin değer bilincine yaptığı katkı nedeniyle, yoksunluk hissini giderilmesinde önemli bir paya sahip olduğu özellikle belirtilmelidir. Nitekim kapalı mekânda iyileştirme faaliyetlerinden yoksun olan bireylerin açık alan olan topluma adapte olması çok da kolay değildir. Bu sebeple cezaevi içi ve dışı sosyalleşme faaliyetlerinin bir arada düşünülerek planlanması oldukça önem arz etmektedir. Bunun en önemli adımını da dinamik güvenlik unsuru oluşturmaktadır.

2. Dinamik Güvenlik Unsuru Olarak Manevi Danışmanlık

Ceza infaz kurumlarında güvenliğin fizikî ve teknik araçlar yardımıyla sağlanması statik; iletişim, eğitim, aktivite ve istihbarata dayalı olması ise dinamik güvenlik unsurunu oluşturmaktadır. (Bryans, 2015, s. 30). Cezaevi işleyişinde dinamik güvenlik unsurlarını artırılması, statik güvenlik bileşenlerini dengeleyici bir işlev üstlenmektedir. Nitekim statik güvenlik önlemleri yönünden eksik olan cezaevleri, cezaevi güvenliği problemini, mahkûmu koşusunda tutma ve hareketlerini kısıtlama yoluyla değil de daha çok dinamik güvenlik bileşenlerini etkili kullanmakla aşabilir. (Bryans, 2015, s. 31). Burada dinamik bileşenlerin içerisine fizikî güvenlik elemanlarından ziyade zihinsel süreçlerin girdiği belirtilmelidir.

Cezaevi güvenliği fizikî yapısıyla bina, bina mimarisi, duvarlar, duvarların dayanıklılığı, pencereler, parmaklıklar, kilit ve kapılar, çevre duvarı, tel örgüler, gözetleme kuleleri ile kamera, x-ray makineleri, detektörler ve iç dış alarm sistemlerinden oluşmaktadır. Bunun yanında mahkûmların cezaevi içerisindeki hareketlerinin kontrolünü sağlayacak önlemlerin alınması, koşullarda bulundurabilecekleri eşyalar, şahısların ve odaların aranması gibi cezaevinde işlerin düzgün ve kontrollü bir şekilde yürütülmesini sağlayan birtakım prosedürler takip edilmektedir. Son olarak mahkûmlar ile olumlu bir etkileşimi sağlayacak, oluşabilecek sorunları önceden önleme imkanı verecek ve mahkûmları yapıcı faaliyetlerle konsolide edecek bir takım dinamik güvenlik unsurlarıyla cezaevi güvenliği sağlanmaktadır. (Bryans,

2015, s. 7,11). Buna göre dinamik güvenlik kavramı şu unsurlardan oluşmaktadır. (Bryans, 2015, s. 31).

1. Personel ve mahpuslar arasında pozitif ilişkiler, iletişim ve etkileşim,
2. Profesyonellik,
3. İlgili bilgileri toplama,
4. Ceza infaz kurumunun sosyal iklimini anlama ve iyileştirme,
5. Kararlılık ve adillik,
6. Mahpusun kişisel durumunu anlama,
7. Tüm personel arasında iletişim, olumlu ilişkiler ve bilgi alışverişi.

Şu halde herhangi bir ayırım yapmaksızın bütün mahkûmlar arasında fiziksel, prodesürel ve dinamik güvenlik arasında tutarlı bir denge sağlanmalıdır. Dolayısıyla fiziksel güvenliğin yetersiz olduğu durumlarda prosedürel ve dinamik güvenlik daha da önem kazanmaktadır. Dinamik güvenlik ise muhtemel firarların, meydana gelebilecek olayların, diğerine karşı güvenlik tehditlerinin önlenmesi ve daha meydana gelmeden olayların engellenebilmesi için özellikle yüksek güvenliğe tabi olan mahkûmlara uygulanmaktadır. (Bryans, 2015, s. 8). Bu bağlamda dinamik güvenliğin temel esasları aşağıda belirtildiği üzere sıralanabilir. (Bryans, 2015, s. 38-9).

1. Dinamik güvenlik mahkûmlarla iyi ilişkiler geliştirmeyi önceler.
2. Mahkûmları birey olarak bilmeyi ve anlamayı sağlar ve doğru bir iletişimin gereklerini temin eder.
3. Kişisel sorunlara anlayışla ve profesyonelce yaklaşma yeteneği kazandırır.
4. Cezaevi personelini eğitme ve özveriyle teşvik etme anlamı taşır.
5. Personel ile mahkûm arasında pozitif bir etkileşime olanak verir.
6. Cezaevi personelinin firar teşebbüsleri, şiddet olayları gibi yasal olmayan eylemlere karşı farkındalığını artırır. Dolayısıyla dinamik güvenlik aynı zamanda etkili bir cezaevi istihbaratı yöntemidir. Gözlem, bilgi edinme ve analiz ile oluşabilecek vukuatlara erken müdahale imkânı sağlamaktadır.
7. Bu sayede istenmeyen bir olayın gerçekleşmesinden önce uyarı niteliğinde bir bilginin üretilmesini de sağlamaktadır.

Dinamik güvenliğin en işlevsel yönü ise mahkûmlara yapıcı faaliyetler ve programlar sunulmasıdır. Bunun için meslekî eğitim, bilişsel eğitim, dinî, eğitsel ve kültürel faaliyetler ile spor gibi mahkûmun kriminojenik ihtiyaçlarını, beden ve akıl sağlığını dikkate alan program ve kurslar düzenlemek; bireysel ve grup çalışmasını içeren dengeli ve düzeyli çalışmalar yapmak gerekmektedir. Zorlayıcı, sıkıcı ve rutin olmayan bu tür faaliyetler mahkûm refleksinin kontrolünü sağlayacak ve aynı zamanda onların zamanına anlam katacaktır. Böylece etkili ve amaçlı faaliyetler entelektüel ve duygusal bir uyarım sağlayarak mahkûmun zihinsel ve fiziksel olarak kendisini yorgun hissetmesine engel teşkil edecektir. (Bryans, 2015, s. 40-41). Manevî danışmanlık, mahkûmun hem zihnî hem de kalbî konforunu yükseltmeyi hedeflediğinden fikrî ve fiilî bir uyum, buna bağlı olarak ortaya çıkacaktır.

Bununla birlikte mahkûm, tahliye olduktan sonra yeni bir iş becerisi kazanmış olduğundan yaşama tutunma oranı artacak buna mukabil suçta karışma riski azalarak düzenli bir iş disiplini ve yaşam bağlılığı edinecektir. Sosyal entegrasyonu eğitim yoluyla sağlanan mahkûm, öz saygısının gelişmesi yanında varoluşsal ihtiyaçlarını gidermede ve topluma olumlu bir geri dönüş sağlamada güdülenmiş olacaktır. Eğitsel faaliyetlerin sağlanması ve kaynakların yaratıcı şekilde kullanılması için de sivil toplum örgütleri, akademik kurumlar ve ilgili diğer kamu kurumlarıyla paydaş çalışmalar yapılmalıdır. (Bryans, 2015, s. 41-42) Diyanet İşleri Başkanlığı'nın sunduğu manevi danışmanlık hizmeti, dinamik güvenlik unsuru kabul edilebilir. Çünkü mahkûmun manevî yönden rehabilite edilmesi, fizikî güvenlikten daha etkili ve kapsamlı bir güvenlik anlayışının oluşması demektir. Zira fizikî güvenlik, mahkûmun cezaevinde kontrolünü sağlarken; manevi rehberlik ve din eğitimi tahliye sonrasında da kapsayan bir kontrol mekanizmasını oluşturmaktadır. Bu yönüyle de manevi danışmanlık güvenliğinin ve iyileşmenin sürekliliği açısından önemli bir rol üstlenmektedir.

3. Dinî ve Eğitsel Faaliyetlerin Sosyalleşmeye Katkısı

Çocuk ıslah evleri hariç tutulursa cezaevi eğitimi andragoji/yetişkin eğitimidir. Yetişkinler genellikle öğrenme zevkinden dolayı öğrenmeyi isteyen bireyler değildir. Onlar daha çok pratik bilgilerle motive edilebilmektedirler. Daha çok çözülmesi gereken bir problem olduğunda veya yerine getirilmesi gereken bir sorumluluk hissettiklerinde öğrenmeye ilgi göstermektedirler. Yetişkinler, öğrenme sürecinden ziyade öğrenmenin sonuçlarına önem verirler ve sorunlarına cevap bulmak amacıyla öğrenmeyi tercih ederler. (Köylü, 2004, 187). Onlar genelde problem merkezli yaklaşım sergilerler ve problemlerine makul cevaplar bulma uğraşı içerisinde olduklarıdır. Aynı zamanda problem odaklı öğrenmeye yaklaştıklarından öğrendiklerini hemen uygulamaya dönüştürmek isterler. (Köylü, 2006, s. 101) Bu sebepten yetişkin eğitiminde kişisel farklılıkları dikkate almak, farklı düşünceleri önemsemek, tecrübeleri paylaşmak, bireylere gereken önemi vermek ve bunları eğitimin bir parçası kabul etmek oldukça önemlidir. (Köylü, 2006, s. 103).

İnfaz kurumunda yürütülen eğitim faaliyetleri, hükümlülerin kendi özel işlerini yerine getirmeyi sağlayacak bilgileri elde etmeye, çalışma yeteneklerini geliştirmeye, yasalara saygılı olmayı sağlayacak ilkeleri edinmeye ve topluma yeniden entegre olmaya katkı sağlamaktadır. (Şahin, 2001, s. 1) Başarılı bir iyileştirme ve eğitim süreci sonunda da mahkûmun üretken, saygın, yasalara saygılı ve bilinçli bir birey olması rehberlik hizmetlerinin ana gayesini oluşturmaktadır. (Şahin, 2001, s. 5)

Suç işleyerek cezaevine giren bireylerde, her şeyin kısıtlanması, beton duvarlar, demir kapılar, mazgal delikleri, parmaklıklar, yatış kalkış ve yemek saatlerinin değişmezliği, özetle içinde bulunulan cezaevi ortamı, hükümlüleri-tutukluları tekdüze bir yaşama mahkûm etmektedir. Mahkûmlar, etkileşim halinde olmaları gereken eşlerinden, çocuklarından, sosyal çevrelerinden ve toplumsal yaşamdan uzaktır ve dış dünya ile ilişkileri ve iletişimleri oldukça sınırlıdır. Bu iletişimsizlik, mahkûmlar ile aileleri

arasındaki bağları giderek azaltmaktadır. Mahkûmiyet süresince tutuklular, aileleri ile olan bağlarını sürdürmeye ve eşlerinin çocuklarının ve akrabalarının sosyal desteğine gereksinim duymaktadırlar. (Soytürk, 2013, s. 30). Bu tür gereksinimlerin karşılanması, mahkûmun sosyalleşme sürecinde son derece önem arz etmektedir. Mahkûmun cezaevinde yakınları ile iletişim halinde olması hayatla ve değerlerle olan bağını korurken; diğer eğitsel faaliyetlere katılımıyla da özgüven, uyum ve anlam süreci inşa edilmektedir. Aslında ceza infaz kurumlarının ve cezaî infazın iki temel amacı vardır. (Şahin, 2001, s. 113)

1. Suçluların normal hayata döndüklerinde sosyal hayata uyumlarını sağlayacak iyileştirme ve geliştirme sürecini düzenlemek.
2. Suçluların tecrit altına alınmasıyla toplumun suç unsurundan korunmasını sağlamaktır.

Burada özellikle belirtilmelidir ki cezaevi, suçluların sadece cezalandırılmakla yetinildiği yerler değildir. Aynı zamanda ıslah boyutunun öne çıkarılmasıyla uzun süreli pratik yararı ve iyileşmeyi gaye edinen kurumlardır. Çünkü suçlunun ıslah edilmeden toplum içine terkedilmesi kısa bir süre sonra benzer suçlarla tekrar cezaevine dönmesine neden olmaktadır. Fakat başarılı ve planlı bir iyileştirme ve eğitim süreci sonunda söz konusu kişilerin bireysel ve bilişsel gelişimi zenginleştirilerek sosyal uyumlu bireylere dönüştürülmesi daima mümkündür. (Şahin, 2001, s. 113)

Esasında sözü edilen bu negatif olgu, ciddi bir sorunun varlığına da işaret etmektedir. Cezaevine mükerrer suçlarla dönüş yapan insanların hayatta ve sosyal yaşama uyum sağlamada başarısız oldukları malumdur. İnfaz süresince bütün ihtiyaçları kurumca karşılanan bir suçlunun yaşamı, çocuk yaşamına indirgendiğinden bu hükümlülerin dış dünyaya uyum sağlamaları pek de kolay olmamaktadır. Bu sebeple sosyal uyuma alıştırmak için salıverilme öncesi mahkûmun sosyalleşmeye dönük bir hazırlık evresinden geçirilmesi zorunlu bir önlem niteliğindedir. Öyle ki bu süreçte planlanan ve yürütülen eğitim programları, sağlanan meslekî kurs olanakları ile bireyin çalışma yeteneği ve kendi kendine yeterlilik düzeyi geliştirilmektedir. (Şahin, 2001, s. 115). Özellikle manevi danışmanlık hizmetleri ekseninde, bireylerde suçun yarattığı tahribatın uhrevî boyutla olan ilişkisinde kullanılacak doğru üslup, mahkûmun kendisine, insana ve yaratıcısına olan güven duygusunu yeniden tesis etmesini sağlayacaktır.

Dini danışmanlık ise din ile psikoloji arasında duran bir faaliyet alanıdır. Referanslarını dinden almasına rağmen psikoterapi yöntem ve ilkelerini göz ardı etmeyen bir disipline etme faaliyetidir. Bu açıdan dini danışmanlık faaliyetleri, din, eğitim ve psikolojinin birleşiminden oluşan bir danışmanlık hizmetidir. Ancak dinî danışmanlık hizmetini yürütecek şahsın kendi sınırlarını çok iyi bilip nerede durması gerektiğini bilmesi gerekir. Dolayısıyla neyin dinî danışmanlık alanına girdiğini neyin girmediğini çok iyi tespit etmelidir. (Şirin, 2013, s. 31). Çünkü manevî danışmanlık, yalnızca dindarlar arasında bir iletişim şekli değildir. İnsan-insan ilişkisinin egemen olduğu iyileşmeye dönük bir süreçtir. Bu nedenle kişisel dindarlık daha çok sessiz ve kişiler arası gerçeklikle ilgilenirken; maneviyat, benliği korumak, geliştirmek

ve düzenlemekle ilgilenmektedir. Aynı zamanda iletişim ve etkileşim birbirini tamamlayan iki süreçtir. Etkileşimin olduğu yerde iletişim; iletişimin olduğu yerde etkileşim de vardır. Ayrıca etkileşim ve iletişim birlikte yapılandırılan bir süreçtir. Bu sebeple idarecinin, eğitimcinin veya personelin aktif, mahkûmun pasif olduğu yerde etkili ve olumlu bir iletişim kurulamaz. (Kolbaşı, 2012, s. 102).

Şu halde dinî iletişim, bireyin olumlu ilişkiler kurarak iyi oluş düzeyinin artmasına ve sosyal eğitim alanında daha aktif olmasına katkı sağlar nitelikte olmalıdır. (Çelebi, 2017, s. 92). Tutarlı ve doğru bir iletişimin varlığı da dinin dönüştürücü etkisinin birey üzerinde icra ettiği reel durumla ilişkilidir. Dinin asıl işlevi ise suçun tekrarını önleme ve olumlu bir yaşamı sürdürmeye yönelik yaptığı katkıda görülmektedir. Cezaevinde görev alan manevî rehberin, doğrudan bilgi aktarımı yapmaması, sorunu tespit edip çözümleyici bir misyon üstlenmesi burada son derece önemlidir.

Bu açıdan cezaevlerinde hükümlülere yönelik eğitsel ve sosyal hizmet uygulamalarının bir takım hedefleri olmalıdır. (Soytürk, 2013, s. 28).

1. Hükümlüyü suç işlemeye iten etmenlerin neler olduğu tespit edilmeye katkı sağlamak.
2. Hükümlünün yaşam niteliği ve bağlılığı artırmak.
3. Tahliye sonrası yeniden suç işlemesine önlemeye yönelik çalışmalarını yürütmek.

Son maddeden hareketle tahliye sonrası toplum tarafından dışlanma tedirginliği yaşayan bir mahkûmun ihtiyaç duyduğu en önemli şey, toplum tarafından ikinci bir şansın daha kendisine verilmesidir. Bunu gerçekleştirme idealiyle mahkûmlar, aile ilişkileri, sosyal ve eğitsel etkinlikler ile eğitim-öğretim faaliyetleri gibi toplumsal yaşama dönüşü kolaylaştıracak sosyal hizmetlere gereksinim duymaktadırlar. (Soytürk, 2013, s. 47). Bu doğrultuda dinî veya sosyo-didaktik rehberlik hizmetlerinde hükümlüye suçun yarattığı psiko-sosyal gerilimi azaltmak için kendisini değersiz hissetmemesi gerektiği ve gelecekte sosyal hayatın davranış kurallarına uyumlu hale gelebilecek düzeyde yetenekli ve hazır olacağı telkin edilmelidir. (Demirbaş, <https://www.kriminoloji.com>).

Cezaevinde yürütülecek eğitsel faaliyetlerin hedefine ulaşabilmesi için mahkûmun mümkün ölçüde birey olarak tanınması gerekmektedir. Zira her mahkûmun benzer eğitim ve gelişim sürecinden geçmesini beklemek doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü bazı mahkûmların okuma yazması olmayabilir. Bir kısmı yeterli dinî bilgiye sahip değilken; bir kısmı belli oranda dinî bilgi edinmiş olabilir. Bazıları bir aile bağı olmaksızın sokaklardan cezaevine gelmiştir. Diğer bazıları ise güçlü aile bağlarına veya tahliye sonrası yapabileceği bir işe sahiptir. Bu hususları dikkate alarak mahkûmu yeniden topluma kazandıracak faaliyetler düzenlenmeli ve her mahkûmun kişisel durumu çok iyi gözlenmelidir. (Coyle, 2002, s. 84-85).

Diğer yandan toplum tarafından kabul görmeyeceği inancına sahip olan bir hükümlünün sosyal uyumlu davranışa cesaretlendirilmesi oldukça önemlidir. Bu sebeple mahkûmun sosyal yönü güçlendirilmeli, değer

duygusu artırılmalı, sosyal uyumlu davranışlar yanında benzer zihniyetlere ve rollere model öğretim yoluyla alıştırmalıdır. (Demirbaş, <https://www.kriminoloji.com>) Burada en önemli görevi kuşkusuz manevî danışmanlık hizmetleri üstlenmektedir. Çünkü herkesi ilgilendiren boyutuyla din, kendisine kayıtsız kalmanın mümkün olmadığı ve cezaevi koşullarının ortaya çıkardığı ruhsal sorunların çözümünde insan için bir sığınak olduğu bilinen bir husustur. Öyleyse cezaevinde uygulanmakta olan din eğitimi ve manevî danışmanlığın birtakım amaçları vardır. (Özdemir, 1998, s. 27)

1. Cezaevlerinde bulunan tutuklu ve hükümlülerin ruh derinliklerine inerek manevi yönden onları yükseltmek, pişmanlık duygularını pekiştirmek ve yeniden topluma kazanımlarını sağlamak.
2. Tutuklu ve hükümlüleri din konusunda aydınlatmak, eksik bilgilerini tamamlamak, hatalı bilgilerini düzeltmek, dinî duygu ve düşüncelerini geliştirerek insan, aile, millet ve vatan sevgisi aşılacak.
3. Dine ve dine ait kavramları düşünce ve davranış boyutuyla özümsetmek.
4. Dine olan ihtiyacı benimseterek insan ile Allah arasında kurulacak kulluk ilişkilerini öğretmek.
5. İslam'ın iman, ibadet ve ahlak esaslarını öğretmek davranışa dönüşmesini sağlamak.
6. İnsanın üstün varlık olduğu bilincine sahip kılarak bunun gereği olan sorumlulukları hatırlatmak ve varlığın değerini kavratmak.
7. Bireyin dengeli ve uyumlu bir kişilik kazanmasını sağlamak.
8. Bireye Kur'an-ı Kerim okuma becerisi kazandırma, namaz başta olmak üzere diğer ibadetlerin tatbikini öğretme, peygamberimizin hayatını ve güzel ahlakını benimsetme vb. sayılabilir.

Cezaevinde görev yapacak vaizin de öncelikle başarılı bir iletişimci olması gerekmektedir. Bu nedenle sahaya sürülmeden önce ciddi bir eğitim sürecinden geçmelidir. (Kolbaşı, 2012, s. 101-102) Bunun sonucunda kazanılması hedeflenen nitelikler ise şunlardır:

1. Algılayabilme: Tepkileri doğru anlam çıkararak herhangi bir yanlış anlamaya neden olmayacak şekilde iletilen mesajı düzenlerler.
2. Açık olma: Bilgi parçacıklarını tutarlı bir şekilde bir araya getirebilirler.
3. Güvenilir olma: Sundukları bilgi ve şahsi yapıları güvenilirlerdir.
4. Denetleyebilme: Tepkilere yerinde müdahale ederler. Ağlatabilir, güldürebilir, sakinleştirebilir ya da harekete geçirebilirler.
5. Cana yakın olma: Alıcı ile arkadaşça bir ilişki geliştirebilirler. Farklılıkları uyumlu bir birlikteliğe dönüştürebilirler.
6. Engelleri ortadan kaldırabilme: Bir sorunun üstesinden gelirken iletişim sürecini doğru ve tutarlı bir şekilde yönetirler.

4. Rehabilitasyon/İyileştirme Faaliyetlerinin Niteliği

Mahkûmun iyileştirilmesi gereken bir hasta olduğu gerekli tedavinin yapılmaması halinde toplumun bu rahatsızlıktan ciddi zarar göreceği

benzetme yoluyla dile getirilen bir düşünce şeklidir. Bununla ilişkili olarak rehabilitasyonu amaç edinen yenilikçi bakış açısına göre suçlular, tedavi edilmesi gereken bir hastadır. Dolayısıyla suç, tedavisi olanaklı olan bir hastalığın belirtisidir. Cezaevleri de bu durumda sosyal koşulların kurbanı olan suçluların tedavi ve bakımlarının sağlandığı hastanelerdir. Oysa suçluları cezalandırmanın amacı, onları yeniden topluma kazandırmak ve rehabilite ederek geri dönüşleri minimize etmektir. (Niriella, 2010, s. 17'den aktaran Soytürk, 2013, s. 28).

Suç içerikli davranışları inceleyen uzmanlar suçların genellikle yoksulluk, yetersiz eğitim, olumsuz yaşam koşulları, evsizlik, madde bağımlılığı, kötü aile ilişkisi, ihmal, istismar, suç unsuru oluşturan akran grupları, anti-sosyal davranışlar sergileyen arkadaş ortamları, bozuk sosyal ilişkiler, davranış bozuklukları, öfke kontrolünü sağlayamama gibi sosyal ve psikolojik sorunlardan kaynaklandığını ileri sürmektedirler. Bütün bu suça iten faktörlere rağmen mahkûmların gereksinimlerine cevap veren eğitim faaliyetleri, mesleki uygulamalar ve süpervizyon destekleriyle onların yaşam niteliklerinin artırılması sağlanacak ve yeniden suça eğilim gösterme ihtimalleri azaltılacaktır. (McNeill ve Burnett, 2005, s. 1'den aktaran Soytürk, 2013, s. 30).

Nitekim suçluluk ile eğitimsizlik birbiriyle ilişkili olan kavramlardır. Mahkûmların gereksinimlerine yönelik eğitim-öğretim programlarının varlığı oranında cezaevlerinde şiddetin azaldığı ve daha barışçıl ve pozitif sosyal ortamların oluştuğu ve yeniden suça yönelme oranlarında ciddi düşüşler yaşandığı bir gerçektir. Zira mahkûmların akademik ve sosyal uyum gelişimini sağlayan, mesleki ve sosyal becerilerini artıran, olumsuz duygu ve suça eğilim ile başa çıkabilmelerine yardımcı olan bilgi ve teknik becerileri kazandıran eğitim ve öğretim programları yeniden suça dönüşleri minimize etmede önemli bir faktör olarak görülmüştür. (Soytürk, 2013, s. 38-39).

Özellikle hükümlünün mesleki eğitim etkinlikleri yanında manevî danışmanlık hizmetleriyle edineceği dinî formasyon, öz güven duygusunun gelişmesine, empati duygusunun aktifleşmesine, hoşgörülü olmasına, değer bilincinin zenginleşmesine, dayanışma ve uzlaşma davranışı geliştirmesine, hayata anlam katmasına ve yaşam kalitesini yükseltmesine önemli katkı sağlayacaktır. Önemle belirtmelidir ki sosyalleşebilen mahkûm sadece cezaevi koşullarında hayatını başarıyla sürdüren değildir. Tahliye olduktan sonra da dış dünyada başarılı bir şekilde yaşamını sürdüren mahkûm esas başarılı olandır. (Coyle, 2002, s. 84). Bu açıdan düşünüldüğünde manevî danışmanlık, mahkûmun sosyal uyumlu olmasını sağlayan ve bunun da sürekliliğini hedefleyen aynı zamanda dinamik ve çoklu katılımı esas alan bir faaliyettir.

Yasal olarak da suçlunun iyileştirilmesi ve topluma kazandırmak amacıyla rehabilite edilmesi bir hakkı olarak görülmüş ve çözüm için multi-disipliner yaklaşımlar sergilenmiştir. Pekçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de mahkûmların sosyal uyumlu davranışlara hazırlanması için öğretmen, cezaevi vaizi, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, psikolog, sosyal çalışmacı, psiko-sosyal danışman gibi görevlerin istihdam edilmesi multi-

disipliner bir çalışmanın ürünü olarak görülebilir. Bu da göstermektedir ki ceza infaz kurumlarının nihaî amacı, suçluyu sadece cezalandırmak değildir. Bunun yanında bireyleri, suça eğilim göstermekten alıkoyma hedefinin de olduğu aşikârdır. (Çınar, 2016, s. 132).

Cezaevi yönetimi de bu süreçte öncelikle personeli ve mahkûmları idare etmeyi üstlenmektedir. Ancak bu durum, yönetim mekanizmasının üstünde bir bilinç ve tavır gerektirmektedir. İnsanlara nasıl muamele edilmesi gerektiği kararlaştırılırken her şeyden önce “yaptığımız şey doğru mu” sorusu, cevaplanması gereken en temel soru olmalıdır. (Coyle, 2002, s. 13). Bu takdirde işine değer veren, saygılı olan, ne yaptığını bilen ve bildiğini uygulamaya çalışan bireylerden oluşan bir organizasyon, mahkûmların sosyalleşme sürecinde önemli bir rol üstlenmiş olacaktır.

Nelson Mandela, ulusların değer ölçütünü bütün insanlara saygılı olmanın varlığı ile ilişkilendirmektedir. Üstelik o, düşüncesini şu sözleriyle de tekit etmektedir. “Hiç kimse, bir ulusun cezaevlerini öğreninceye kadar söz konusu ulusu tanıyamaz. Çünkü uluslar, en üst düzeydeki üyelerine değil, en alt düzeydeki üyelerine nasıl davrandıkları ile ölçülmelidir.” Cezaevi, her şeyden önce bu ahlakî düzey içerisinde konumlanmalıdır. Zira cezaevi işleyişinde ahlakî bir bağlam ve eğitsel bir boyut olmaz ise bu yerler, toplama kampına benzer bir yapıya dönüşür. Böylesi bir durumun ıslah edici işlevinden çok girift birçok bireysel ve sosyal soruna kapı aralayacağı uzak ihtimal değildir. Belirtildiği üzere cezaevinin en önemli fonksiyonu, bir yandan insanları alıkoymak diğer yandan eğitilmelerine ve topluma yeniden kazandırılmalarına katkıda bulunmaktır. (Coyle, 2002, s. 15-16).

Cezaevinde görevli olan personelin öncelikli bilmesi gereken şey de sorunları başlamadan önlemenin var olduktan sonra çözmekten daha iyi olacağı bilincinde olmalarıdır. Esasında bu durum dinamik güvenlik unsurunun yararını belirtse de (Coyle, 2002, s. 70) cezaevi din eğitiminin problemleri önleme hususundaki katkısına da önem atfetmektedir. Zira dinî rehberlik hizmeti alan bir mahkûm, sorunun merkezinde olmaktan çok sorunun doğmasına engel oluşturan zihni ve kalbi bir formasyona sahip bireydir. Çünkü yetişkin eğitimi, hem teorik bilgiyi hem de fiilî bir tatbiki bir araya getirebilmektedir. Bilişsel düzeyi geliştirilen bir mahkûmun kalbi ve estetik boyutunun bundan etkilenmemesi bu açıdan kaçınılmazdır.

Bu nedenle cezaevinde mahkûmun tutukluluk süresinden azami ölçüde olumlu kazanımlar elde etmesi sağlanmalıdır. Cezaevinde elde ettiği deneyim ile tahliye sonrası toplum içerisinde karşılaşacağı tecrübenin doğrusal bir ilişkisi kurulmalıdır. Bu hedefe ulaşmanın yolu da mahkûmun cezaevi olanaklarından ne derece faydalanabileceğinin plan ve programın belirlenmiş olmasıdır. Bu sayede mahkûmun, hem bir nevi kontrolsüz ve boş durması önlenerek, hem de belli bir amaca hizmet edecek kazanımlar kendisine yüklenecektir. Teknik ve meslekî edinimler, okuma yazma kursları, kültürel ve sanatsal programlar gibi faaliyetlerin yanında dinî bilgilendirme ve doğru düşünme mekanizmasının sağlanması, iyiye gidişi hızlandırıcı bir adım olacağı gibi tahliye sonrası mahkûmun işine yarayacak becerileri, bilişleri ve değer içerikli yeterlilikleri edinmesine katkı sağlayacaktır. (Coyle,

2002, s. 85).

Şu halde yeniden sosyalleştirme, tutuklu ve hükümlünün, gelecekte sosyal sorumluluk içerisinde suça karışmadan yaşamını sürdüreceği bilinci kazanmasını sağlayan gayretlerin toplamıdır. (Demirbaş, 2003, s. 204'ten aktaran Yakışır, 2006, s. 31). Yeniden sosyalleştirme, mahkûmların zihinsel ve bedensel sağlıklarını korumak veya yeniden kazanmak için alınması zorunlu bütün önlemlerdir. Bu sayede onların, topluma uyum içerisinde dönüşlerini sağlamayı ve sosyal sorumluluk bilincini geliştirmeyi amaç edinmektedir. Bunun için ana hedef, sosyal uyumu ve düzeni bozan ve kanunları ihlal eden bireyleri kanuna uyan, uzlaşmayı benimsemiş şahıslar haline dönüştürmektir. Kısacası sosyalleştirme, kişileri suça iten nedenleri tespit edip ortadan kaldırmayı hedeflediği gibi suçluları rehabilite ederek toplumsal bir gayeye de hizmet etmektedir. (Yakışır, 2006, s. 32).

Bunun yanında cezaevinde bireylerin boşa zaman geçirmesi veya sadece alıkonulmaları, olumsuz düşüncelerin oluşmasına, negatif hayal kurmalarına veya düşsel tasarımlar üretmelerine neden olmaktadır. Böyle bir durum, bireyi duygusal ve zihinsel anlamda yorduğu gibi zamanla olumsuz duyguların davranışa dönüşmesine de sebebiyet vermektedir. Cezaevinin asıl işlevi ise mahkûmun sadece "yatmasına" izin vermeksizin onu çalışmaya, üretmeye, öğrenmeye ve gelişmeye yönlendirerek bilişsel ve edimsel olarak zenginleştirmektir. Anlaşılan o ki uzun süre hapiste kalan birinde oluşacak ani ve olumsuz duygu değişimlerinin önüne geçebilmek için uzman birinin onları dinlemesi, onlarla konuşması gerekmektedir. Çünkü konuşacakları ve kendilerinin dinleyen güven birinin olması mahkûmu rahatlatmakta ve dinginleştirmektedir. (Yılmaz, 2012, s. 91-92). Bu işlevi gaye edinen manevî danışmanlık hizmeti, bir yönüyle mahkûm ile hayat arasındaki organik bağı sağlamlaştırma çabasıdır.

Bu doğrultuda cezaevinde istihdam edilen toplumsal modeller aracılığıyla hükümlü ve tutuklularda istenilen davranış değişikliği şu hususlardan müteşekkildir. (Yılmaz, 2012, s. 92).

1. Olumlu davranışlarının ortaya çıkarılması
2. Yeni olumlu davranışların kazandırılması
3. Olumsuz davranışların giderek söndürülmesidir.

Bunun için kurum içerisinde görev yapacak olan personelin özellikle de manevi danışmanlık hizmetini yürütecek şahsın iyi bir gözlemci ve de iyi bir dinleyici olması gerekmektedir. Gözlem sayesinde bireysel yetiler ve sorunlar tespit edilerek nelerin çözülmesi ve kazandırılması gerektiği belirlenirken; etkili dinlemeyle oluşan güven ortamıyla da mahkûmun çeşitli etkinliklere yönlendirilmesi sağlanabilecektir. (Yılmaz, 2012, s. 92) Güven ve gözlem faktörü de en nihayetinde cezaevi eğitsel ve sosyal faaliyetlere bireylerin yönlendirilmesinde tutarlı ve doğru adımların atılmasına imkân tanıyacaktır.

SONUÇ

Manevi danışmanlık, ceza infaz süresince ve tahliye sonrasında mahkûmun sosyal uyumlu bir bilinç ve davranış kazanımını hedefleyen dinî içerikli eğitsel faaliyetlerdir. Cezaevi vaizleri tarafından yürütülen ve Diyanet İşleri

Başkanlığı ile Adalet Bakanlığı'nun ortak protokolü ile resmî bir kimlik kazanan rehberlik hizmeti, mahkûmu rehabilite/iyileştirme etmeyi amaç edinmektedir. Bu yönüyle ceza infaz kurumlarının sadece cezalandırma alanları olmadığı aynı zamanda sistemli ve programlı bir şekilde zihinsel, duygusal ve edimsel bir gelişme ve değişmeyi hedef edinen güvenlik mekânları olduğu söylenebilir. Çünkü cezaevi güvenliği, fizikî güvenlik unsurlarıyla dinamik güvenlik bileşenlerinin birlikteliğinden oluşmaktadır. Manevi danışmanlık hizmeti dinamik formuyla mahkûmun sadece cezaevinde kaldığı süre içerisinde bir iyileşme ve gelişmeyi içermemektedir.

Danışmanlık hizmeti, hayat boyu devam edecek bir iyileşmenin ve sosyalleşmenin temel dinamiklerini barındırmaktadır. Bunun için de dinî ve ahlakî ilkeler ile millî bilincin ve de temel insanî değerlerin mahkûmlara kazandırılması gerekmektedir. Bu şekilde bir kazanımın sosyalleşmeyi daha hızlı ve etkili sağlayacağı, suça karışmış olan birey ile toplum arasındaki organik uyumun tutarlı ve doğru bir şekilde tesis edeceği söylenebilir. Zira cezaevinde gerekli sosyalleşme sürecini tamamlayamayan bireylerin doğrudan toplumsal alan ile karşılaşması bir uyum sorununu beraberinde getirmekte bu da yeniden dönüşlerin oranını artırmaktadır. Şu halde alanında uzman görevlilerce sunulacak manevi rehberlik hizmetlerinin, suç işlemeyi önleyici, cezaevinde ve tahliye sonrasında yaşam kalitesini ve yaşama bağlılığı artırıcı bir işlevi olduğu belirtilebilir. Neticede bütün eğitsel ve sosyal uyuma yönelik faaliyetlerin ve de meslekî eğitim programlarının temel hedefi, mahkûmun kendisiyle, toplum ile ve varlıkla olan ilişkisini değerler ve ödevler üzerine yeniden düzenlemek üzerinedir.

Kaynakça

5275 No'lu Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun.13.12.2004.

Bryans, Shane. (2015). *Dinamik Güvenlik ve Cezaevi İstihbaratı El Kitabı*. Çev. Merve Fatma Tuncay. Birleşmiş Milletler Viyana Ofisi: Viyana.

Coyle, Andrew. (2002). *Cezaevi Yönetimine İnsan Haklarını Göz Önüne Alan Bir Yaklaşım*. haz. Uluslararası Cezaevi Araştırmaları Merkezi, International Centre for Prison Studies: London.

Çınar, Fatih. (2016). "Ceza İnfaz Kurumlarında Din Eğitimi". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 29, (s. 131-148).

Demir Çelebi, Çiğdem. (2017). "Manevi Psikolojik Danışmanlık Alanında Sosyal Adalet Kavramının İrdelenmesi". *The Journal of Academic Social Science Studies*, Sayı: 64, (ss. 87-99).

Demirbaş, Timur. (2003). *İnfaz Hukuku*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Demirbaş, Timur. (2002). <https://www.kriminoloji.com>.

Giddens, Anthony. (2002-2005). <https://www.kriminoloji.com>.

Işık, Harun ve Demir, Abdullah. (2012). "Ceza İnfaz Kurumlarında Din Hizmeti Faaliyetleri". (*Ceza İnfaz Kurumları Din Hizmetleri Kitabı İçerisinde*), Ed. Harun Işık-Abdullah Demir, DİB Yayınları: Ankara.

- Kolbaşı, Derya. (2012). "İletişim Dili ve Empati". (*Ceza İnfaz Kurumları Din Hizmetleri Kitabı İçerisinde*), Ed. Harun Işık-Abdullah Demir, DİB Yayınları: Ankara.
- Köylü, Mustafa. (2006). "Yetişkinlik Dönemi Eğitim ve Öğretiminin Genel Özellikleri". (*Yetişkinlik Dönemi Eğitimi ve Problemleri kitabı içerisinde*), Ensar Neşriyat: İstanbul.
- Köylü, Mustafa. (2004). *Yetişkin Dönemi Din Eğitimi*. Dem Yayınları: İstanbul.
- Mandıracı, Berkay. (2015). *Türkiye'de Ceza İnfaz Politikaları ve Kurumlarına İlişkin Yapısal Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Tesev Yayınları: İstanbul.
- McNeill, F., Batchelor, S., Burnett, R., Knox, J. (2005). *21st Century Social Work: Reducing Re-Offending: Key Practice Skills*. Edinburg: Scottish Executive.
- Niriella, J. S. (2010). *Effective Prison Rehabilitation System: Special Reference to Sri Lanka*. U. S. China Law Review, 7 (3).
- Özdemir, Şuayip. (1998). *Cezaevlerinde Din Eğitimi (Doktora Tezi)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- Soytürk, Selma. (2013). *Hükümlü ve Tutukluların Sosyal Hizmet Gereksinimlerinin Değerlendirilmesi: Karaman M Tipi Kapalı-Açık Cezaevi Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Şahin, Cumhur. (2003). "Tahliye Öncesi ve Sonrası Hükümlüye ve Eski Hükümlüye Yardım". *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1-2.
- Şirin, Turgay. (2013). *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi Yaklaşımlarıyla Bütünleştirilmiş Dini Danışmanlık Modeli (Doktora Tezi)*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- Yakışır, Berivan. (2006). *Türkiye'de Tutuklu ve Hükümlülerin Yeniden Sosyalleştirilmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.
- Yılmaz, Bülent. (2012). "Hükümlü-Tutuklu Psikolojisi ve İletişim Dili". (*Ceza İnfaz Kurumları Din Hizmetleri Kitabı İçerisinde*), Ed. Harun Işık-Abdullah Demir, DİB Yayınları: Ankara.